

Rapport

Rapport over een klacht over de beheerder van het regionale politiekorps Rotterdam-Rijnmond.

Datum: 27 september 2011

Rapportnummer: 2011/282

Aanleiding

Verzoeker werd op de openbare weg door twee politieambtenaren staande gehouden voor het overtreden van de Algemeen Plaatselijke Verordening. Hij dronk bier, of had een geopend blik bier bij zich, waar dit niet was toegestaan. Verzoeker kreeg hiervoor een boete. Bij het uitschrijven van deze boete trok verzoeker zijn identiteitsbewijs dat hij daarvoor had afgegeven weer uit handen van de politieambtenaar. Verzoeker werd daarop aangehouden. Hij werd naar de grond gebracht en geboeid. Vervolgens heeft verzoeker enige tijd moeten wachten op vervoer naar het politiebureau.

Verzoeker heeft hierover een klacht ingediend bij de beheerder van het regionale politiekorps Rotterdam-Rijnmond. Zijn klacht bestond daar uit drie onderdelen. Verzoeker klaagde er als eerste over dat hij geen waarschuwing had ontvangen voor het drinken van bier, maar dat er meteen is geverbaliseerd. Ook klaagde verzoeker over de hardhandige wijze waarop hij vervolgens is aangehouden en dat hij naderhand op het bureau niet serieus is genomen, toen hij over het optreden van de twee betrokken politieambtenaren een klacht wilde indienen. De eerste en de tweede klacht werden door de korpsbeheerder conform het advies van de klachtencommissie ongegrond verklaard. Over het laatste klachtonderdeel gaf hij geen oordeel. De korpsbeheerder bood excuses aan voor de lange behandelingsduur van de klacht.

Verzoeker was het niet eens met de uitkomst van de klachtbehandeling bij de politie en vroeg de Nationale ombudsman een onderzoek in te stellen. Verzoeker heeft zijn klacht in een gesprek op het Bureau van de Nationale ombudsman toegelicht, in het bijzijn van zijn maatschappelijk werker. De Nationale ombudsman heeft op 9 februari 2011 een onderzoek ingesteld en daarbij de klacht van verzoeker als volgt geformuleerd:

Klachtformulering

Verzoeker klaagt erover dat ambtenaren van de politie Rotterdam-Rijnmond disproportioneel geweld hebben gebruikt bij zijn aanhouding op 17 november 2009. Ook klaagt verzoeker erover dat de politie hem na zijn aanhouding 45 minuten geboeid heeft laten wachten op vervoer naar het politiebureau, en dat de politie daarbij onvoldoende oog heeft gehad voor zijn medische en psychische achtergrond.

Standpunt verzoeker

Verzoeker liep op 17 november 2009, net na het middaguur, met de fiets aan de hand in een rustige straat in Rotterdam. Omdat verzoeker moeilijk loopt, had hij een kruk bij zich. Deze had hij aan zijn fiets vastgemaakt. Hij had zojuist een blik bier geopend. Hij zag twee politiemannen op hem af komen lopen. Verzoeker deed het blik bier in zijn zak. Ze vroegen hem wat hij in zijn zak had. Verzoeker antwoordde dat hij bier in zijn zak had, maar dat hij er nog niet van had gedronken. Een van de agenten vertelde hem dat hij een boete kreeg. Verzoeker overhandigde de politiemann zijn identiteitsbewijs en vroeg hem of hij niet een waarschuwing kon krijgen, want verzoeker wist niet dat hij daar geen bier mocht drinken. De politiemann bleef echter bij zijn beslissing om een boete te geven. Verzoeker werd hierop boos en trok zijn identiteitsbewijs weer uit handen van de politiemann. Volgens de politieambtenaren heeft verzoeker toen een vechthouding aangenomen, maar dat is volgens verzoeker niet juist. Hij had een paniekaanval.

Verzoeker werd daarop aangehouden en hij is door de politieambtenaren naar de grond gewerkt. Hij is daarbij geschopt en geslagen. Zijn armen werden op zijn rug gedraaid en hij kreeg handboeien om. Hij moest vervolgens vijftien minuten op de grond blijven liggen. Dit alles leverde verzoeker veel pijn op. Verzoeker heeft tegen de politieambtenaren gezegd dat de handboeien hem pijn deden, ook heeft hij hen verteld over zijn lichamelijke en psychische achtergrond. Ook heeft verzoeker hen gevraagd of zij contact op konden nemen met zijn maatschappelijk werker, maar daar gingen zij niet op in. Verzoeker mocht gaan zitten, omdat hij had aangegeven pijn te hebben. Terwijl hij daar met zijn handen op zijn rug geboeid moest wachten, heeft hij vier keer een klap op zijn hoofd gekregen. Het was met name de oudere politieambtenaar die hem heeft geslagen. Hij leek zich te willen bewijzen ten opzichte van zijn jongere collega. Er waren verder geen mensen in de buurt. Volgens verzoeker is dat ook de reden geweest waarom ze geweld tegen hem hebben gebruikt en hem hebben mishandeld. Toen verzoeker de agenten wees op de beveiligingscamera's in de buurt, zijn ze opgehouden met slaan. Pas 45 minuten na zijn aanhouding is verzoeker met een politiebusje overgebracht naar het politiebureau, terwijl het bureau 600 meter verwijderd was van de plek waar hij is aangehouden.

Verzoeker is diezelfde avond nog naar de eerste hulp van het ziekenhuis gegaan. Een arts constateerde een kneuzing aan het hoofd en de schouder van verzoeker. Verzoeker kreeg paracetamol en mocht weer naar huis. Hij heeft nog steeds last van zijn schouder en heeft ook psychische klachten naar aanleiding van het incident. Verzoeker heeft in 1988 een zwaar verkeersongeval gehad en heeft daarbij letsel opgelopen, onder meer aan zijn schouder. Door de aanhouding is dit verergerd.

Standpunt korpsbeheerder

In reactie op het onderzoek van de Nationale ombudsman liet de korpsbeheerder het volgende weten. Na de aanhouding van verzoeker moesten de betrokken politieambtenaren een half uur wachten op vervoer. Dit had te maken met de drukte van het aantal meldingen op dat tijdstip. Gedurende het wachten gaf verzoeker aan dat hij last had van zijn schouder. Een van de politieambtenaren heeft de onderrug van verzoeker ondersteund, om de pijn te verlichten. De korpsbeheerder liet verder weten dat er geen geweldsrapportage is opgemaakt. De korpsbeheerder verwees naar een mutatierapport, dat door de betrokken politieambtenaren na de aanhouding van verzoeker is opgemaakt. Daarin staat dat hij een opvoedkundig tikje heeft gehad, om het gedrag van verzoeker te corrigeren. In de Ambtsinstructie voor de politie, waarin onder meer is uitgewerkt hoe politieambtenaren geweld mogen gebruiken, is geweld gedefinieerd als elke dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis, uitgeoefend op personen of zaken. Politieambtenaren zijn verplicht om toegepast geweld te melden bij de hulpofficier van justitie. Dat is ook gebeurd, aldus de korpsbeheerder. Het geweld werd beoordeeld als niet van meer dan geringe betekenis zijnde. Om die reden heeft de hulpofficier besloten geen geweldsrapportage op te maken.

Mutatierapport

In het kader van het onderzoek ontving de Nationale ombudsman een kopie van het klachtendossier en een kopie van het mutatierapport van de aanhouding, opgemaakt door de betrokken politieambtenaren X en Y. In deze mutatie staat dat verzoeker in zijn rechterhand een blik bier in handen had. Bij het zien van de politieambtenaren stopte hij dit in zijn rechterzak. Na vaststelling van de eigenschappen van het bier, werd hem een boete aangezegd, waarop hij steeds recalcitranter werd. Hij is (tussen 13.00 uur en 13.20 uur) aangehouden, omdat hij documenten uit handen van politieambtenaar X had getrokken en een vechthouding had aangenomen. Met licht verzet en gepast geweld is verzoeker naar de grond gebracht en geboeid. Verder staat vermeld dat verzoeker na zijn aanhouding luider begon te roepen en te schreeuwen en de politieambtenaren enigszins begon te beledigen. Daarop heeft politieambtenaar Y verzoeker een lichte, opvoedkundige tik gegeven, met de vlakke hand tegen de zijkant van het hoofd. Het voorval en het geweldgebruik zijn gemeld bij de chef van dienst. Ook staat vermeld dat op het bureau bleek dat verzoeker psychiatrisch patiënt is en een agressieprobleem heeft. Ook staat het telefoonnummer van zijn begeleider vermeld. Verzoeker werd op 14.55 uur voorgeleid aan de hulpofficier van justitie en vier minuten later heengezonden.

Verklaringen betrokken politieambtenaren

Om te achterhalen wat zich feitelijk op 17 november 2009 heeft voorgedaan heeft de Nationale ombudsman de betrokken politieambtenaren (X en Y) gevraagd een verklaring af te leggen:

Politieambtenaar X verklaarde samengevat als volgt:

X en zijn collega waren van het bureau onderweg naar een zakelijke afspraak in de wijk. Zij waren een paar honderd meter onderweg en zagen toen een man naast zijn fiets, waar een boodschappentas aan hing, in een doodlopend straatje. Op die plek is veel overlast door alcohol- en drugsgebruik. De politie treedt daar altijd streng tegen op. X zag dat verzoeker een blik bier in handen hield. X kon zich niet herinneren dat hij nog iets anders bij zich had. Een kruk heeft X niet gezien. Verzoeker had X en Y in de gaten en stopte het blik bier in zijn jas of zijn tas. X sprak verzoeker aan en hij of zijn collega heeft het geopende blik bier tevoorschijn gehaald. Zij hebben gekeken naar het alcoholpercentage, de hoeveelheid en het merk bier. Vervolgens hebben ze het op straat leeggegoten en in zijn tas gestopt, omdat er geen prullenbak in de buurt was. X weet vrijwel zeker dat hij degene is geweest die verzoeker vervolgens een boete heeft aangezegd. X vroeg het legitimatiebewijs van verzoeker en schreef hem een boete uit. Verzoeker begon toen een beetje te jammeren. Hij wilde een waarschuwing hebben. Als X en Y hem later nog een keer zouden betrappen, mochten zij verzoeker twee boetes geven, zei verzoeker tegen X. De politie treedt echter altijd repressief op tegen openbaar alcoholgebruik, dus ook in dit geval. Toen X aan het schrijven was, deed verzoeker plotseling een poging om de spullen uit handen van X te trekken. In een reflex trok X zijn armen terug en alles viel op de grond. Voor X was het toen genoeg. X verklaarde dat als de politie met woorden niet gedaan kan krijgen dat iemand een boete in ontvangst neemt, dat een verdachte dan wordt aangehouden en wordt overgebracht naar het bureau, om het daar in alle rust verder af te handelen. Dat voorkomt ook dat allerlei mensen zich op straat met de situatie gaan bemoeien, wat in Rotterdam-Zuid maar al te vaak gebeurt. X vertelde verzoeker dat hij was aangehouden. Verzoeker was duidelijk niet van zin daaraan mee te werken, want hij ging met gebalde vuisten voor X staan. Hij haalde zijn rechtervuist naar achter, op schouderhoogte, alsof hij wilde gaan uithalen. X heeft met gestrekte arm zijn hand op het hoofd van verzoeker gelegd. X verklaarde veel langer te zijn dan verzoeker, dus hij kon hem zo op afstand te houden en hem op die manier ook het zicht ontnemen. Y vroeg nog of het nodig was om pepperspray in te zetten, maar dat vond X niet nodig. X en Y hebben beiden een arm van verzoeker gepakt en hebben hem beheerst naar de grond gebracht om hem onder controle te kunnen krijgen en de handboeien om te doen. Staand een aangehouden persoon de handboeien omdoen brengt altijd het gevaar met zich mee dat iemand naar achter trapt of zijn arm wegdraait, zeker wanneer iemand al niet meewerkt aan zijn aanhouding en agressief is, aldus X. In het doodlopende straatje is één muur, verder enkel hekken. X verklaarde dat ze te ver weg waren om verzoeker daar tegenaan te zetten en te boeien, anders hadden zij daarvoor gekozen.

Direct nadat verzoeker was geboeid, begon hij te klagen dat hij pijn had. X en Y hebben hem daarop tegen de benen van Y laten zitten. X en Y hebben ook nog gecontroleerd of de boeien niet te strak zaten, maar dat was niet het geval. X en Y hebben ook meteen nadat zij verzoeker onder controle hadden om transport naar het bureau gevraagd bij de meldkamer. Toen verzoeker op de grond zat, werd hij kwaad. Hij begon tegen X en Y te schelden en noemde hen in ieder geval 'klootzakken'. Volgens X kan het zijn dat verzoeker ook allerlei ziektes naar hun hoofd heeft geschreeuwd. Er waren behoorlijk wat mensen op straat. Er is een tramhalte en een supermarkt in de directe omgeving. Om te voorkomen dat verzoeker nog meer aandacht van de mensen op straat zou trekken, heeft Y hem met de vlakke hand een tik op de zijkant van zijn hoofd gegeven. De politie heeft in de wijk de nodige problemen met jongeren. Die komen zich heel snel bemoeien met het politiewerk op straat. Er zijn ongetwijfeld door omstanders ook foto's en filmpjes gemaakt. Dat gebeurt bijna standaard, verklaarde X. Hij was er behoorlijk boos over geweest dat verzoeker heeft verklaard dat hij door X of Y vier keer op zijn hoofd zou zijn geslagen. Verzoeker heeft blijkbaar leugens nodig om zijn ongenoegen kracht bij te zetten. X verklaarde dat hij en zijn collega gewoon hun werk deden en dat zij dit correct en rechtmatig hebben gedaan. Verzoeker is na een half uur met een politiebus naar het bureau gebracht. X en Y zijn teruggelopen. De fiets en de boodschappentas van verzoeker zijn mee gegaan in de bus, voor zover X dit zich kon herinneren.

Politieambtenaar Y verklaarde overeenkomstig X en voegde daar nog aan toe dat het kan zijn dat verzoeker bij zijn aanhouding met een voetje uit balans is gebracht, om hem vervolgens op te vangen en naar de grond te brengen. Dit was op dat moment de beste optie om verzoeker onder controle te krijgen, aldus Y. Er wordt niet standaard geboeid, maar vanwege de vechthouding van verzoeker en het feit dat hij niet wilde meewerken aan zijn aanhouding is verzoeker wel geboeid. Omdat verzoeker klaagde over pijn in zijn schouder, hebben de politieambtenaren hem laten zitten, tegen de benen van Y. De politieambtenaren hebben verzoeker niet laten staan, omdat het nog wel eens gebeurt dat mensen dan gaan lopen. Terwijl de politieambtenaren stonden te wachten op transport naar het bureau, begon verzoeker vervelend te doen. Hij probeerde de aandacht te trekken van mensen die langsliepen en vroeg aan hen om foto- en video-opnamen te maken. Ook uitte hij verwensingen naar de politieambtenaren, met name allerlei ziektes. Niemand reageerde echter op het gedrag van verzoeker. Omdat hij bleef doorgaan en Y wilde voorkomen dat verzoeker toch een oploop zou veroorzaken, heeft hij hem met de vlakke hand een tik op het achterhoofd gegeven. Dit heeft geholpen, want daarna werd verzoeker rustig. Y ontkent dat hij verzoeker klappen op zijn hoofd heeft gegeven, zoals verzoeker heeft verklaard. Een tik is ook niet te bestempelen als geweld, aldus Y. Hij heeft het op het bureau wel direct bij zijn meerdere gemeld. Ondanks dat het bureau een paar honderd meter verwijderd was, vonden X en Y het geen optie om met een verdachte die geboeid was over straat te gaan. Op het bureau begreep Y dat verzoeker het letsel waar hij over klaagde al had voor de aanhouding. Op het bureau werd Y ook de psychische achtergrond van verzoeker duidelijk. Verzoeker heeft recht om te klagen, aldus Y, maar in zijn ogen

heeft verzoeker de escalatie aan zichzelf te danken.

Op een aanvullende vraag van de Nationale ombudsman waarom het 30 – 45 minuten duurde voordat verzoeker naar het bureau is overgebracht liet politieambtenaar Y namens de korpsbeheerder samengevat nog het volgende weten:

Het komt vaker voor dat een arrestant een tijdje moet wachten op vervoer naar het politiebureau. In geval van een arrestatie wordt er bij de meldkamer om vervoer verzocht. Aan dergelijke meldingen wordt een prioritering gegeven. Bij prioriteit 1 zal de politie zo snel mogelijk ter plaatse komen. In de situatie van verzoeker is de melding met een lagere prioritering weggezet, omdat X en Y verzoeker hadden geboeid en zij hem onder controle hadden. Vaak gebeurt het dat collega's uit collegialiteit te hulp schieten. Later bleek pas dat het wachten op vervoer van verzoeker langer ging duren dan vooraf door de verbalisanten was ingecalculeerd. Dat is voor zowel verzoeker als de verbalisanten vervelend. Geprobeerd is verzoeker gedurende die tijd zoveel mogelijk te ontlasten. Waarschijnlijk heeft het wachten op vervoer in geval van verzoeker langer geduurd, omdat alle wagens in het betrokken district aan andere meldingen waren gekoppeld.

Beoordeling

Ten aanzien van het geweldgebruik

Toetsingscriterium

De Nationale ombudsman toetst de klacht over het geweldgebruik aan het vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten - in dit geval het recht op onaantastbaarheid van het lichaam - worden gerespecteerd. Het recht op onaantastbaarheid van het lichaam is een grondrecht dat door de Grondwet wordt beschermd (zie Achtergrond, onder I.). Het gebruik van geweld tegen personen betekent een inbreuk op dit grondrecht. Een politieambtenaar die in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening handelt, is bevoegd geweld te gebruiken wanneer dit noodzakelijk is en een minder ingrijpend middel niet voor handen is. Het geweld dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf.

Voordat de Nationale ombudsman een oordeel kan geven over de verschillende facetten van het geweld waarover verzoeker klaagt, moet worden vastgesteld of de aanleiding daartoe rechtmatig was.

Verzoeker werd staande gehouden omdat politieambtenaar X hem met een blik bier in handen zag. Volgens de Algemeen Plaatselijke Verordening van de gemeente Rotterdam is het op de plaats waar verzoeker was verboden geopende flessen of blikjes met alcoholhoudende drank bij zich te hebben (zie Achtergrond, onder II.). Verzoeker werd

naar zijn identiteitsbewijs gevraagd en hem werd een boete aangezegd, toen duidelijk was dat verzoeker een geopend blik alcoholhoudend bier bij zich had. De Nationale ombudsman stelt vast dat verzoeker door de politie kon worden aangemerkt als verdachte en hij kon worden staande gehouden voor het vaststellen van zijn identiteit (zie Achtergrond, onder III.). De politieambtenaren konden verzoeker voor het op heterdaad ontdekken van het bij zich hebben van een geopend blik (alcoholhoudend) bier aanhouden en hem overbrengen naar het bureau (zie Achtergrond, onder III.).

Na de staande houding escaleerde de situatie en werd verzoeker aangehouden. De Nationale ombudsman vraagt zich af waarom het aanzeggen van een boete voor een licht vergrijp zo uit de hand moet lopen. De Nationale ombudsman stelt op grond van de verklaringen van verzoeker en de politieambtenaren vast dat het verzoeker is geweest die de eerste stap in de escalatie heeft gezet. Hij verklaarde zelf boos te zijn geworden toen hij geen waarschuwing kreeg, maar direct een boete. Verzoeker ontkent ook niet dat hij vervolgens zijn identiteitsbewijs uit handen van politieambtenaar X heeft getrokken. Dat de politieambtenaren een verdere escalatie ter plaatse wilden voorkomen door het incident af te wikkelen op het bureau, dat een paar honderd meter verderop lag, acht de Nationale ombudsman begrijpelijk. Gezien de mutatie en de latere verklaringen van de politieambtenaren acht de Nationale ombudsman het aannemelijk dat verzoeker vervolgens een agressieve houding aannam, toen hem door X werd meegedeeld dat hij was aangehouden. Ook gezien het feit dat verzoeker zijn identiteitsbewijs uit handen van X had getrokken, is het niet ondenkbeeldig dat verzoeker zijn weigerachtige houding heeft voortgezet, toen hem werd meegedeeld dat hij was aangehouden.

Nu verzoeker kon worden aangehouden, maar ook is vastgesteld dat hij niet wilde meewerken, acht de Nationale ombudsman het begrijpelijk dat de politieambtenaren ervoor hebben gekozen om hem onder controle te krijgen en hem daarvoor naar de grond te brengen. Op grond van artikel 8 Politiewet 1993 (zie Achtergrond, onder IV.) konden zij hiertoe overgaan. Verzoeker maakt daarover een ernstig verwijt richting de politieambtenaren. Hij zou bij zijn aanhouding zijn geschopt en geslagen. Hij heeft vijftien minuten geboeid met zijn armen op zijn rug op de grond gelegen, terwijl hij heeft aangegeven dat hij pijn in zijn schouder had. Ook zou hij vier maal op zijn hoofd zijn geslagen. De verklaringen van verzoeker en de betrokken politieambtenaren lopen op dit punt sterk uiteen. Volgens de politieambtenaren hebben ze verzoeker beiden bij een arm gepakt en hem met gepast geweld en licht verzet naar de grond gebracht en geboeid.

Gezien de afgelegde verklaringen, de mutatie en het geconstateerde letsel op de eerste hulp, vindt de Nationale ombudsman geen steun voor de klacht van verzoeker dat de politieambtenaren disproportioneel geweld hebben gebruikt bij de aanhouding van verzoeker. Meer dan het vastpakken, uit balans brengen, naar de grond brengen en boeien is niet vast komen te staan. Met name de verklaring van politieambtenaar X geeft blijk van een beheerste en weloverwogen handelwijze. De Nationale ombudsman hecht op dit punt dan ook meer waarde aan de verklaringen van de betrokken ambtenaren. Het

geven van een klap tegen het hoofd van verzoeker zal de Nationale ombudsman hierna afzonderlijk beoordelen.

Ook het handboeiengebruik kan volgens de Nationale ombudsman door de beugel. Het is een standaardoverweging van de Nationale ombudsman dat het aanleggen van handboeien tijdens het vervoer van een arrestant naar het politiebureau geen automatisme mag zijn. Bij de keuze voor handboeiengebruik, moet binnen het kader van de betreffende Ambtsinstructie, door de betrokken politieambtenaar een afweging worden gemaakt voor het wel of niet gebruiken van handboeien. De betrokken ambtenaar moet in een specifiek geval de afweging maken of de aanwezige veiligheidsrisico's het aanbrengen van de boeien naar redelijk inzicht rechtvaardigen; hij dient daartoe de omstandigheden van de situatie en de persoon van de verdachte te beoordelen. In het geval van verzoeker verklaarden de politieambtenaren dat handboeien niet standaard worden gebruikt. De politieambtenaren hebben verzoeker de handboeien omgelegd vanwege zijn weigerachtige en agressieve opstelling bij zijn aanhouding. Zij wilden ook voorkomen dat door het verzet van verzoeker allerlei mensen zich met de situatie zouden gaan bemoeien. In de Ambtsinstructie (zie Achtergrond, onder V.) staat deze grond, de veiligheid van de betrokken politieambtenaren, ook als mogelijkheid vermeld om de boeien te kunnen aanleggen. De Nationale ombudsman merkt hierbij wel op dat de betrokken politieambtenaren (de redenen voor) het gebruik van handboeien achteraf schriftelijk hadden moeten vastleggen.

De gedraging is op dit punt behoorlijk.

Ten aanzien van het slaan op het hoofd van verzoeker

Toetsingscriterium

De Nationale ombudsman toetst deze klacht eveneens aan het vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten - in dit geval het recht op onaantastbaarheid van het lichaam - worden gerespecteerd.

De Nationale ombudsman heeft er geen enkel begrip voor dat politieambtenaar Y verzoeker een tik op de zijkant of de achter van zijn hoofd heeft gegeven. Als verzoeker de politieambtenaren beledigde en de aandacht van omstanders probeerde te trekken, is dat onwenselijk en werkt dat escalatie in de hand. De politieambtenaren hoefden dit niet te accepteren, maar het rechtvaardigde Y niet om verzoeker, die met zijn rug tegen zijn benen aan leunde, een klap op zijn hoofd te geven. Een geboeid persoon, die op de grond zit, een klap op het hoofd geven vindt de Nationale ombudsman onacceptabel. Om die reden acht de Nationale ombudsman de klacht van verzoeker over het gebruik van dit geweld gegrond.

Daarbij merkt de Nationale ombudsman nog op dat de chef van de betrokken ambtenaren ervoor zorg had moeten dragen dat het gebruikte geweld schriftelijk was vastgelegd. De korpsbeheerder was van mening dat dit niet nodig was, omdat het toegepaste geweld werd beoordeeld als zijnde 'van niet meer dan geringe betekenis'. De stelling van de korpsbeheerder dat een klap met de vlakke hand tegen het hoofd geen geweld zou zijn in de zin van de Ambtsinstructie, vindt de Nationale ombudsman echter onbegrijpelijk.

Volgens de Nationale ombudsman is het niet opmaken van een geweldsrapportage niet in overeenstemming met hetgeen is bepaald in artikel 17 van de Ambtsinstructie. Zoals de Nationale ombudsman eerder (onder meer in rapport No 2010/297) heeft overwogen, biedt de Ambtsinstructie geen vrijheid om naar eigen inzicht af te wijken van deze administratieve verplichting om toegepast geweld vast te leggen. De verplichting is in het leven geroepen om controle op de uitoefening van het geweldmonopolie door de overheid mogelijk te maken. Een dergelijke controle vindt ook plaats tijdens het onderzoek naar klachten over geweldgebruik door politieambtenaren.

De gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

Ten aanzien van het onvoldoende oog hebben voor de medische en psychische achtergrond van verzoeker

Toetsingscriterium

De Nationale ombudsman toetst deze klacht aan het vereiste van professionaliteit. Dit houdt in dat ambtenaren met een bijzondere training of opleiding jegens burgers overeenkomstig de standaarden van hun beroepsgroep handelen. Het vereiste brengt met zich mee dat politieambtenaren zo veel mogelijk rekening houden met de medische en psychische achtergrond van een aangehouden verdachte.

Verzoeker klaagt er ook over dat de politieambtenaren onvoldoende oog hebben gehad voor zijn medische en psychische achtergrond. Uit de verklaringen van de betrokken politieambtenaren blijkt dat zij wel degelijk oog hebben gehad voor de klachten die verzoeker uitte. Direct na zijn aanhouding hebben ze hem laten zitten. Toen verzoeker aangaf dat hij pijn had aan zijn polsen en schouder, hebben de politieambtenaren gecontroleerd of de boeien niet te strak zaten. Ook hebben ze verzoeker steun geboden, door hem met zijn rug tegen de benen van de politieambtenaar te laten zitten. Niet is gebleken dat de politieambtenaren ten tijde van de aanhouding wisten of hadden moeten begrijpen dat er bij verzoeker sprake was van een bijzondere psychische achtergrond. Onder de gegeven omstandigheden vindt de Nationale ombudsman dat de politieambtenaren voldoende oog hebben gehad voor de achtergrond van verzoeker.

De gedraging is op dit punt behoorlijk.

Ten aanzien van het wachten op vervoer naar het politiebureau

Toetsingscriterium

De Nationale ombudsman toetst dit deel van de klacht aan het vereiste van adequate organisatorische voorzieningen. Dit houdt in dat overheidsinstanties hun administratieve beheer en organisatorisch functioneren inrichten op een wijze die behoorlijke dienstverlening aan burgers verzekert. Dit brengt met zich mee dat de politie er zorg voor draagt dat er voldoende mogelijkheden en middelen beschikbaar zijn om een arrestant zo spoedig mogelijk na zijn aanhouding over te brengen naar het politiebureau.

Het is voldoende komen vast te staan dat het uiteindelijk 30 – 45 minuten heeft geduurd voordat er vervoer beschikbaar was waarmee verzoeker naar het politiebureau kon worden overgebracht. Het is niet aan de betrokken politieambtenaren te wijten dat zij zo lang hebben moeten wachten op vervoer. Direct na de aanhouding hebben zij om vervoer verzocht. Kennelijk was er geen vervoer beschikbaar op dat moment. Het alternatief zou zijn om met verzoeker, geboeid over straat naar het bureau te lopen. Dit had de Nationale ombudsman in de gegeven situatie zonder meer afgekeurd, vanwege de onnodig incriminerende gevolgen die dit handelen voor verzoeker met zich mee zou hebben gebracht. De Nationale ombudsman is van oordeel dat de politie als organisatie moet voorzien in voldoende mogelijkheden en middelen om te voorkomen dat arrestanten onnodig lang moeten wachten op vervoer naar het politiebureau. Dit dient zowel het belang van een aangehouden verdachte, als ook het belang van betrokken politieambtenaren. Van bijzondere omstandigheden die tot gevolg hadden dat er onvoldoende transportmiddelen beschikbaar waren, is niet gebleken.

De gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

Conclusie

De klachten over de onderzochte gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Rotterdam-Rijnmond zijn

gegrond ten aanzien van:

het slaan van verzoeker op het hoofd, wegens schending van het vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten - in dit geval het recht op onaantastbaarheid van het lichaam - worden gerespecteerd;

het moeten wachten op vervoer naar het politiebureau, wegens schending van het vereiste van adequate organisatorische voorzieningen;

niet gegrond ten aanzien van:

het overige geweldgebruik bij de aanhouding van verzoeker;

het onvoldoende oog hebben voor de medische en psychische achtergrond van verzoeker.

De Nationale ombudsman

dr. A.F.M. Brenninkmeijer

Achtergrond

Grondwet

Artikel 11

Een ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam.

Artikel 15

1. Buiten de gevallen bij of krachtens de wet bepaald mag niemand zijn vrijheid worden ontnomen.

4. Hij aan wie rechtmatig zijn vrijheid is ontnomen, kan worden beperkt in de uitoefening van grondrechten voor zover deze zich niet met de vrijheidsontneming verdraagt.

Algemeen Plaatselijke Verordening Rotterdam

Artikel 2.4.5 Openlijk drankgebruik

1. Het is verboden op of aan de weg alcoholhoudende drank te gebruiken indien dit gepaard gaat met gedragingen die de openbare orde verstoren, het woon- of leefklimaat nadelig beïnvloeden of anderszins overlast veroorzaken.

2. Het is verboden op de weg, die deel uit maakt van een door het college aangewezen gebied, alcoholhoudende drank te gebruiken of aangebroken flessen, blikjes en dergelijke met alcoholhoudende drank bij zich te hebben.

3. Het in het tweede lid gestelde verbod geldt niet voor:

a. een terras dat deel uit maakt van een inrichting, als bedoeld in artikel 1 van de Drank- en Horecawet;

b. de plaats, niet zijnde een inrichting, als bedoeld onder a, waarvoor een ontheffing geldt krachtens artikel 35 van de Drank- en Horecawet.

Tekstenbundel voor misdrijven, overtredingen en Muldergedragingen, uitgave april 2008

Onder feitcode F 121 B is bepaald dat voor op de weg (binnen een door het College aangewezen gebied) aangebroken flessen, blikjes e.d. met alcoholhoudende drank bij zich te hebben een boete staat van 60 euro.

Wetboek voor Strafvordering

Artikel 27

1. Als verdachte wordt vóórdat de vervolging is aangevangen, aangemerkt degene te wiens aanzien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan eenig strafbaar feit voortvloeit.

Artikel 52

Iedere opsporingsambtenaar is bevoegd de identiteit van de verdachte vast te stellen op de wijze, bedoeld in artikel 27a, eerste lid, eerste volzin, en hem daartoe staande te houden

Artikel 53

1. In geval van ontdekking op heeter daad is ieder bevoegd den verdachte aan te houden.

3. Geschiedt de aanhouding door een anderen opsporingsambtenaar, dan draagt deze zorg dat de aangehoudene ten spoedigste voor den officier van justitie of een van diens hulpofficieren wordt geleid.

Politiewet 1993

Artikel 8

1. De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf.

5. De uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in het eerste tot en met vierde lid, dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn.

Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en andere opsporingsambtenaren

Artikel 1

3. In dit besluit wordt verstaan onder:

- a. bevoegd gezag: het gezag, bedoeld in de artikelen 12, 13 en 15 van de Politiewet 1993;
- b. geweld: elke dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis uitgeoefend op personen of zaken;
- c. aanwenden van geweld: het gebruiken van geweld en het dreigen met geweld, waaronder wordt begrepen het ter hand nemen van een vuurwapen;

Artikel 17

- 1. De ambtenaar die geweld heeft aangewend, meldt de feiten en omstandigheden dienaangaande, alsmede de gevolgen hiervan, onverwijld aan zijn meerdere.
- 2. De melding, bedoeld in het eerste lid, wordt door de meerdere terstond vastgelegd op een daartoe door Onze Ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties bij ministeriële regeling vastgestelde wijze.

Artikel 22

- 1. De ambtenaar kan een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien aanleggen.
- 2. De maatregel, bedoeld in het eerste lid, kan slechts worden getroffen, indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op gevaar voor ontvluchting, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden.
- 3. De in het tweede lid bedoelde feiten of omstandigheden kunnen slechts gelegen zijn in:
 - a. de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, of
 - b. de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden, één en ander in samenhang met de wijze waarop en de situatie waarin het vervoer plaatsvindt.

Artikel 23

De ambtenaar die gebruik heeft gemaakt van handboeien als bedoeld in artikel 22, eerste lid, meldt dit onverwijld schriftelijk aan de meerdere, onder vermelding van de redenen die tot het gebruik van handboeien hebben geleid.

Informatieoverzicht

De klacht van verzoeker van 20 december 2009

Het intern klachtendossier over de afhandeling en het oordeel van de korpsbeheerder van 11 november 2010

De aanvullende (medische) stukken van verzoeker van 31 maart 2011

De reactie van de korpsbeheerder van 25 mei 2011 op het onderzoek van de Nationale ombudsman

De ondertekende verklaring van politieambtenaar X van 22 juli 2011

De ondertekende verklaring van politieambtenaar Y van 4 augustus 2011

De reactie van de korpsbeheerder van 14 september 2011 op een aanvullende vraag van de Nationale ombudsman